

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Christoffer Larsson

**Vrednotenje evalvacijskih študij think tankov na področju
človekovih pravic v postsocialističnih državah Evrope**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2015

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Christoffer Larsson

Mentor: izr. prof. dr. Damjan Lajh

**Vrednotenje evalvacijskih študij think tankov na področju
človekovih pravic v postsocialističnih državah Evrope**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2015

ACKNOWLEDGEMENT/ZAHVALA

Zahvaljujem se doc. dr. Simoni Kustec Lipicer za njeno spodbudo in zaupanje v izbrano temo diplomske naloge in za vso podporo, ki sem jo od nje prejel, ko sem bil na izmenjavi na Slovaškem.

Zahvala tudi mentorju,izr. prof. dr. Damjanu Lajhu, ki mi je omogočil dokončanje diplomske naloge.

Posebna zahvala gre moji družini in prijateljem, ki so mi stali ob strani tudi med najtežjimi dnevi. Hvala za vašo spodbudo in podporo.

Vrednotenje evalvacijskih študij think tankov na področju človekovih pravic v postsocialističnih državah Evrope

Think tanki oziroma možganski centri so organizacije, ki opravljajo raziskave v sferi javne politike, politične strategije, ekonomije, v sferah vojaških in tehnoloških vprašanj ter v kulturni sferi z namenom, da pomagajo političnim odločevalcem pri sprejemanju političnih odločitev. So zelo star pojav za bolj razvit zahodni svet, vendar izjemno nov za postsocialistične države Evrope. Te organizacije predstavljajo središče tega diplomskega dela, v katerem bomo analizirali delovanje štirih think tankov v štirih postsocialističnih državah Evrope: v Sloveniji, na Slovaškem, v Makedoniji in na Madžarskem. Naš cilj je ugotoviti, kateri izmed think tankov proizvajajo najbolj uporabne evalvacijske raziskave oziroma, katere raziskave imajo največji policy vpliv. Analizirali bomo specifične karakteristike evalvacijskih študij, kot je uporabljena vrsta in zvrst evalvacije, transparentnost študije ter uporabljena metodologija. Tako bomo pri vsakem think tanku analizirali po eno evalvacijsko študijo in pri vsaki študiji potencialni vpliv, ki bi ga lahko raziskava imela, pa tudi njen dejanski vpliv na oblikovanje javnih politik.

Ključne besede: think tanki, evalvacijske študije v postsocialističnih državah, analiza javnih politik, človekove pravice, vpliv na oblikovanje politik

Assessment of evaluational studies of think tanks focused on human rights in postsocialist European countries

Think tanks are organisations, which conduct research in the sphere of public policy, political strategies, economy, military and technological issues and the cultural sphere with a view to assist decision makers in adopting policy decisions. They are an old occurrence for the more developed West, however, it is an extremely new concept for the postsocialist countries of Europe. These organisations represent the focus point of my bachelor thesis as I will analyse the works of think tanks in 4 postsocialist European countries: Slovenia, Slovakia, Macedonia and Poland. My goal is to determine, which of the aforementioned think tanks made the most practical evaluational study or rather, which of the studies has the biggest policy influence. We will be analysing specific characteristics of evaluational studies such as type of evaluation, transparency of the study and the methods that were used. I will analyse one evaluational study per think tank and at each one I will analyse its potential influence and its actual influence on the making public policies.

Key words: think tanks, evaluational studies in postsocialist countries, public policy analysis, human rights, influence on public policy making

KAZALO

1 UVOD	6
2 METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR	8
2.1 Raziskovalni problem	8
2.2 Raziskovalno vprašanje.....	10
2.3 Hipotezi	10
2.4 Metode in tehnike.....	10
3 TEORETIČNI OKVIR	12
3.1 Politična analiza	12
3.2 Politični proces/ciklus	13
3.3 Politična evalvacija	13
3.4 Metode in tehnike za evalvacijo javnih politik	14
3.5 Zvrsti evalvacij.....	17
3.6. Think tanki	17
3.6.1 Vloga think tankov v družbi.....	17
3.6.2 Mirovni inštitut (Slovenija).....	19
3.6.3 Centre for policy reasearch and policy making (Makedonija).....	19
3.6.4 Citizen, democracy and accountability (Slovaška)	19
3.6.5 Center for Policy Studies (Madžarska)	19
3.7 Stanje politične analize v vzhodni in centralni Evropi	20
3.8 Vpliv in moč vrednotenja v praksi	21
3.9 Metavrednotenje.....	22
4. EMPIRIČNI DEL	23
4.1 Ocenjevalni kriteriji	23

4.2 Analiza evalvacijskih študij	25
4.2.1 Mirovni inštitut	25
4.2.2 Centre for research and policy making	26
4.2.3 Center for policy studies	27
4.2.4 Citizen, democracy and accountability	29
4.3 Analiza rezultatov	31
5 ZAKLJUČEK.....	32
6 LITERATURA.....	33
PRILOGA	36
PRILOGA A:	36

KAZALO TABEL

Tabela 4.1: Točkovalni sistem za analizo evalvacijskih študij	23
Tabela 4.2: Rezultati analize evalvacijskih študij	31

1 UVOD

Večji delež evropskih držav je po drugi svetovni vojni in po razpadu Sovjetske zveze ter komunističnega režima v veliki meri uveljavilo in uzakonilo človekove pravice, vendar je v vzhodnih evropskih državah še veliko prostora za dopolnitve. Temu nadgrajevanju se danes poleg državnih oblasti, v veliki meri posvečajo tudi nedržavne javno politične organizacije imenovani think tanki (Pagon 2000).

Think tanki so se razvili zaradi vse večjega naraščanja kompleksnih problemov, ki jih država sama ni mogla razrešiti in hkrati ni imela potrebne analitičnih zmogljivosti. Temu je sledila potreba po neodvisnih raziskovalnih institucijah, ki jim danes rečemo *think tank*. Think tanki zaposlujejo akademike in razne politične strokovnjake in s tem ponujajo informacije s katerimi lahko državni igralci sprejemajo boljše odločitve oziroma boljšo politiko (Feher 2007).

Kot relativno nova študija, ima multidisciplinarna študija javnih politik v primerjavi z drugimi disciplinami mnogo manj definirane meje. Analiza javnih politik po svetu še zmeraj išče svojo identiteto, kar še posebej velja za Srednjo in Vzhodno Evropo.

Cilj diplomske naloge je analizirati in ovrednotiti evalvacijske študije think tankov, ki delujejo na področju človekovih pravic, ter ugotoviti, kje je večji politični vpliv. Ker človekove pravice obsegajo širok spekter pravic in tematik se bomo osredotočali na študije, ki so bile opravljene na področju enakosti spolov in imigrantske/manjšinske politike. Te tematike smo izbrali, ker so to danes najbolj zastopane tematike v okviru človekovih pravic.

Diplomska naloga je mednarodna primerjalna analiza. Izbrali smo postsocialistične države oziroma "nove demokracije". Države in think tanki, ki smo jih izbral za analizo so:

1. Slovenija: Mirovni inštitut (MI- ustanovljen leta 1991),
2. Makedonija: Centre for Research and Policy Making (CRPM- ustanovljen leta 2004),
3. Slovaška: Citizen, Democracy and Accountability (ODZ- ustanovljen leta 1992),
4. Madžarska: Center for Policy Studies (CPS- ustanovljen leta 2000).

Izbor Slovenije je logična izbira, saj predstavljal nekakšen center raziskave in izhodišče primerjav z ostalimi državami. Slovaška pa nam predstavlja vir informacij, ki jih lahko pridobimo neposredno na Erasmusovi izmenjavi v Bratislavi, kjer smo obiskali njihov think tank in opravili intervju z enim izmed uslužbencev v organizaciji. Madžarsko smo izbrali, ker je njihov inštitut eden izmed najboljših v vzhodni Evropi in ker je večina relevantnih podatkov oziroma raziskav objavljenih v angleškem jeziku. Ker se nismo želeli omejiti le na postsocialistične države v Evropski Uniji, smo kot četrto predstavnico izbral še Makedonijo. Poleg tega je makedonski think tank bogat z zelo dobrimi raziskavami o manjšinah ter neenakosti spolov.

Cilj diplomske naloge je tudi ugotoviti, kako pomembna je vloga think tankov v političnem okolju različnih postsocialističnih držav, kako njihove raziskave vplivajo na zakonodajni proces in kako se razlikuje delo teh različnih think tankov. S pomočjo analize bomo ugotovili, če Slovenija nazaduje pri evalvacijskih študijah na tem področju in ali je korak naprej v primerjavi z drugimi novimi demokracijami.

2 METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR

2.1 Raziskovalni problem

V uvodu smo že rekli, da smo analizirali evalvacijske prakse štirih različnih think tankov iz štirih različnih postsocialističnih evropskih držav. Poleg analize smo naredili še oceno. Ocena nam pove, kateri think tank ima boljše evalvacije v smislu njihove praktične vrednosti. Praktična vrednost se v teoriji razume kot potencial za vpliv na javno političen proces ter dejanski vpliv na javno politični proces (*policy influence*).

Potencialni vpliv smo ocenjevali s tremi različnimi kriteriji: vrsta evalvacije (ex post, ex ante, formativna itd.), uporabljena metodologija ter transparentnost. Nato smo ocenili dejanski vpliv oziroma, kako so bile evalvacijske študije uporabljene v praksi. S pomočjo literature, kot sta knjigi *Public Policy in Central and Eastern Europe: Theories, methods and practices* od ter *Think Tanks, Public Policy and the Politics of Expertise*, smo ugotovili, katere od metod so najboljše v smislu praktične vrednosti.

Potek ocenjevanja je podan v posebnem poglavju, kjer je tudi tabela s točkovnim sistemom. Posebej smo ocenili tudi politični oziroma dejanski vpliv na javne politike. Za ta del smo uporabili metodo intervjuja in za korespondenco uporabili elektronsko pošto.

Glavni namen diplomske naloge je preko metaevalvacije odkriti, kaj naredi evalvacijsko študijo praktično. Zanima nas, ali na vpliv učinkujejo zvrst evalvacije, kvaliteta evalvacije (v smislu uporabljene metodologije) in njena transparentnost oziroma dostopnost. S pomočjo strokovne literature in intervjujev smo ugotavljali, če obstajajo še kakšni drugi razlogi za njihov vpliv.

Ker je slovenski Mirovni inštitut najstarejši med analiziranimi, in stopnja demokracije pri nas najvišja med vsemi izbranimi državami, lahko sklepamo, da bo največji politični vpliv imel naš inštitut. To je razlog, za drugo hipotezo.

S točkovanjem evalvacijskih študij nismo ocenjevali kvalitete raziskav. Za to so primerne druge metode, kot je denimo Scrivenova. Z našim točkovalnim sistemom ocenjujemo le potencialni in dejanski vpliv.

Za primerno ocenjevanje evalvacijske študije, je treba postaviti kriterije, po katerih se ravnamo pri njihovem selekcioniranju. Prva stvar, ki smo jo opazovali je, da za evalvacijsko študijo stoji kredibilna oseba. To pomeni, da mora evalvator imeti ustrezno izobrazbo in da mora imeti za sabo že prej objavljena znanstvena dela. Hkrati mora biti član institucije, ki je objavila raziskavo in ne kakšen zunanji sodelavec.

Zelo pomembna je izbira tematik za analizirane evalvacijske študije. Raziskave so se morale ukvarjati izključno s tematiko človekovih pravic. Ta tematika je zelo široka in lahko obsega vse od pravic manjšin, enakost spolov, diskriminacija, migracije itd. Ukvarjanje s človekovimi pravicami mora biti eden izmed nalog think tanka, vendar ni nujno, da je to edina.

Tretji kriterij je, da mora biti raziskava evalvacijska študija. Lahko je katerega koli tipa, vendar mora vsebovati prvine evalvacij. Raziskava je lahko evalvacijska študija, tudi če to ni izrecno napisano. V angleščini se večkrat uporabljajo drugačne oznake, kot so review, overview, assessment in drugo. Evalvacijska študija mora vsebovati analizo kakšnega vladnega programa ali tekočo, preteklo ali bodočo javno politiko iz sklopa človekovih pravic. Analiza mora biti opravljena na nacionalni ravni, vendar lahko vsebuje tudi primerjavo z drugimi državami.

Zadnji kriterij je, da mora biti raziskava preskriptivne narave. To pomeni, da je raziskava uporabna politična analiza. Pri uporabni politični analizi gre za analizo javnih politik z namenom, da se zbere uporabne informacije, s katerimi lahko izboljšajo neko javno politiko ali izoblikujejo druge alternativne rešitve. Tukaj se po navadi proizvajajo informacije za politično odločanje. To je nasprotje akademski politični analizi, osredotočajo pa se na študij vsebin javnih politik in odkrivanje vzorčnih zvez, poleg tega pa je časovno obdobje izvajanja politične analize dolgo. Cilj akademske politične analize je opis in razumevanje javnih politik.

2.2 Raziskovalno vprašanje

Raziskovalni vprašanji, ki smo jih zastavili sta:

- 1. Kateri od analiziranih think tankov je imel boljšo evalvacijsko študijo v smislu praktične vrednosti?*
- 2. Kateri so razlogi za povečan vpliv evalvacijskih študij?*

2.3 Hipotezi

Preverjali smo spodaj navedeni hipotezi:

- 1. Večji kot je potencialni vpliv evalvacijskih študij, tem večji bo tudi dejanski vpliv teh študij.**
- 2. Evalvacije slovenskega think tanka na področju človekovih pravic bodo imele večji skupni politični vpliv kot v ostalih državah, ki so predmet našega raziskovanja, ker je najdlje aktualen in ker ima Slovenija najbolj razvito demokracijo.**

2.4 Metode in tehnike

Glede na obseg in razsežnost diplomske naloge je bilo smiselno uporabiti več metod in tehnik. Glede na vrsto naloge smo uporabili kvalitativne metode. Pri poskusu odgovarjanja na raziskovalno vprašanje in potrditvi/zavrnitvi podanih hipotez smo uporabili spodaj opisane metode in tehnike.

1. ANALIZA PRIMARNIH VIROV

Z analiza primarnih virov smo se lotili evalvacijskih študij obravnavanih think tankov. Tako smo pridobili vse potrebne informacije o tem, kako so bile izvršene evalvacijske študije in kakšen politični učinek so imele v državi, če so ga sploh imele. Ti članki se predstavljali primarni vir podatkov za diplomsko nalogo in tudi so edini viri, ki s katerim smo pridobivali podatke za potrditev oziroma zavrnitev zastavljenih hipotez, in s katerimi smo iskali odgovore na raziskovalni vprašanji.

2. ANALIZA SEKUNDARNIH VIROV

Največjo težo za izbor indikatorjev in njihovo obrazložitev so pri našem delu imeli sekundarni viri. Opirali smo se na strokovno literaturo o analizi politik, evalvacijo politik in think tankov. S pomočjo take literature smo opredelil koncept think tankov in njihov pomen v političnem ciklusu, kako se izvajajo evalvacijske študije in kako se izvedejo dobre evalvacijske raziskave.

3. DRUŽBOSLOVNI INTERVJU

Ta metoda pride lahko zelo prav za kvalitativne raziskave, saj lahko z njo pridobimo več informacij od »znotraj«. Opravili smo tri intervjuje. Enega z osebo iz Mirovnega Inštituta, drugega v Bratislavi na Slovaškem z osebo iz Institute for Public Affairs tretjega pa preko video konference z osebo iz makedonskega Center for Policy Analysis. Z intervjuji smo dobili strokoven pogled na evalvacijske študije in izvedeli kakšne o nekaterih študijah, ki niso navedene objavljenih raziskavah. Osnoven cilj intervjujev je bil ugotoviti obseg političnega vpliva evalvacijskih študij.

4. ŠTUDIJA PRIMEROV

Pri diplomski nalogi smo pregledali različne evalvacijske študije in pri vsaki konkretno poskušali ugotoviti njen politični vpliv. Ta metoda nam je omogočila vpogled na delovanje štirih različnih think tankov na področju človekovih pravic v štirih različnih postsocialističnih državah Evrope. Analizirali smo evalvacijske študije think tankov na področju človekovih pravic in preučevali politični vpliv takih raziskav.

3 TEORETIČNI OKVIR

3.1 Politična analiza

Politična analiza je svoj uradni začetek dobila konec šestdesetih let prejšnjega stoletja in danes je to ena izmed standardnih poddisciplin v politični znanosti (Grdešić 1987).

Ena izmed funkcij think tankov je politična analiza, zato je treba pojem politika oziroma bolj natančno javna politika tudi definirati. Dye poda kratko in vseobsegajočo definicijo, da je javna politika *vse, kar se vlada odloči storiti ali odloči ne storiti*. Avtor v svoji knjigi tudi poda, da mora politična analiza vključevati 3 specifične stvari (Dye 2008):

1. *Politična analiza se mora ukvarjati z obrazložitvijo in ne toliko s svetovanjem*: to pomeni, da je politično priporočilo sekundarne narave oziroma sploh ni potrebno, da je vključeno. Cilj politične analize je razumevanje in opis nečesa, za kar je potrebna podrobna analiza.
2. *Podrobno iskanje razlogov za javno politiko in njenih posledic*: To zahteva več različnih tehnik in metod, najboljše politične analize pa uporabljajo tako kvalitativne kot tudi kvantitativne metode.
3. *Trud za razvijanje in preverjanje splošnih predpostavk za razloge in posledice javne politike in za zbiranje zanesljivih ter relevantnih raziskovalnih podatkov*: Cilj je postaviti splošne teorije o javni politiki, ki so zanesljive in se lahko nanašajo na različne vladne agencije pri različnih javnih politikah. Politični analitiki dajejo prednost razvoju teorij ali pojasnil, ki lahko veljajo pri več kot le eni politični odločitvi ali študiji primera. To so pojasnila, ki lahko tudi veljajo dlje časa.

Dyeva definicija je zelo koristna in jo lahko razumemo kot nekakšen okvir, kako mora izgledati politična analiza.

Utemeljitelj discipline politične analize je Lasswell, ki je v svojem članku Politična orientacija leta 1951 definiral namen politične analize kot skr. Iz tega lahko sklepamo, da poznamo dve zvrsti političnih analiz. Prva je akademska politična analiza, ki se osredotoča na študij vsebin javnih politik, odkriva vzorčne zveze, nastaja pa daljše časovno obdobje. Cilj akademske politične analize je opis in razumevanje javnih politik. Druga je uporabna politična analiza, pri kateri pa gre za

analizo javnih politik z namenom, da se zberejo uporabne informacije, s katerimi lahko izboljšamo neko javno politiko ali izoblikujemo druge alternativne rešitve. Tukaj se ponavadi proizvajajo informacije za politično odločanje (Fink Hafner 2002).

Kljub jasni definiciji uporabne ali preskriptivne in deskriptivne ali akademske politične analize ni možno reči, katera ima večji vpliv na javno življenje ali na politično odločanje. Nekatere deskriptivne politične analize imajo lahko večji politični vpliv kot pa nekatere preskriptivne politične analize, ker deskriptivne lahko večkrat obsegajo neko širšo tematiko in niso nujno osredotočene na specifičen problem. Preskriptivne so po navadi vezane na kakšno naročilo in so odziv nekega problema (Majchrzak 1984).

3.2 Politični proces/ciklus

Ideja modeliranja političnega procesa kot skupek faz je prišla od Lasswella. Kot del njegovega načrta za vzpostavitev multidisciplinarne in svetovalne politične znanosti je Lasswell predstavil model političnega procesa, ki ga sestavlja sedem faz: informacije, promocija, svetovanje, implementacija, poziv, terminacija in ocena. Vendar je Laswellov model pomanjkljiv, saj njegov model deluje bolj na osnovi svetovanja in ni preveč primeren za akademsko analizo (Fischer 2007).

Fischerjev model je predstavljal vseeno dobro osnovo iz katerega so politični analitiki gradili naprej. Proces politične analize je serija intelektualnih aktivnosti, ki so po naravi politične in so izvršene znotraj procesa. Te politične aktivnosti lahko opišemo kot *politični proces* in so vizualizirane kot serija med seboj povezanih faz, ki so razporejene časovno po naslednjem zaporedju: oblikovanje dnevnega reda, oblikovanje javne politike, oblikovanje alternativnih rešitev, implementacija javne politike in vrednotenje javne politike. Politični analitiki lahko ustvarijo informacije ali rešitve za katerokoli izmed teh faz, odvisno od problema, s katerim je stranka soočena (John 2012).

3.3 Politična evalvacija

Bolj podrobno smo se posvetil zadnji fazi političnega ciklusa to je vrednotenje javnih politik. Po Fischerju je definicijo tega dela političnega ciklusa težko definirati, saj ni nujno, da je to zadnji del ciklusa. Politična evalvacija je zasnovana z namenom, da ponudi informacije in argumente za ustvarjanje ali spremembo javnih politik ter da oceni procese skozi katere so bile odločitve sploh sprejete. Tako se lahko evalvacije osredotočajo na posledice, ki bi jih javna politika lahko imela (*ex*

ante evalvacija), ali pa na prave posledice/rezultate že sprejete in implementirane javne politike (*ex post evalvacija*). Tako se politična evalvacija lahko začne kadar koli v političnem procesu: pri identifikaciji in artikulaciji javnih problemov, formulaciji alternativ, med implementacijo določene politične izbire ali pa po poteku neke javne politike. Idealni tip politične evalvacije mora državljanom in politikom predstavljati inteligentno osnovo za razpravljanje in presojanje konfliktnih idej, predlogov ter izidov (Rossi in Lipsey 2004).

Carol Weiss poda podobno obrazložitev, da je vrednotenje nekih procesov ali rezultatov neke implementirane (lahko tudi pred implementacijo) javne politike in namen tega vrednotenja izboljšanje javne politike ali programa. Namen vrednotenja je tudi, da ustvari informacije, ki so potrebne za morebitne izboljšave oziroma popravke programa, terminacija programa, izbira najboljše alternative, preden se odločevalci odločijo za neko implementacijo in za odločanje o nadaljnjem financiranju programa (Weiss 1998).

3.4 Metode in tehnike za evalvacijo javnih politik

Pri evalvacijah imajo evalvatorji na voljo široko paleto metod, s katerimi bodo pristopili k določeni problematiki. Izbira teh metod je pa odvisna od primera, ki ga raziskujejo. Vendar na grobo delimo metode na kvalitativne in kvantitativne.

Kvalitativne metode so sestavljene iz treh različnih tipov zbiranja podatkov:

1. poglobljeni, odprti intervjuji,
2. direktno opazovanje,
3. napisani dokumenti, tudi vprašalniki odprtih tipov, osebni dnevniki in podatki raznih programov.

Podatki iz odprtih poglobljenih intervjujev vsebujejo neposredna pričanja intervjuvancev o njihovih izkušnjah, mnenja, občutke in znanje. Podatki opazovanj so sestavljeni iz podrobnih opisov programskih aktivnosti, obnašanja udeležencev, akcije uslužbencev in celotnega spektra človeških interakcij, ki so lahko del programskih izkušenj. Analiza dokumentov lahko ponudi povzetke, citate ali celotna besedila gradiv, korespondenc, uradnih poročil in odprtih anket (Patton 1990).

Kvalitativna evalvacija podatkov se začne kot surova, deskriptivna informacija o programih in ljudeh v teh programih. Evalvator obiše te programe, da lahko ustvari neposredno opazuje

programske aktivnosti, včasih se tudi osebno vključuje v te dejavnosti kot opazovalec udeleženec. Evalvator se pogovarja z udeleženci programa in tudi z uslužbenci o njihovih izkušnjah ter percepcijah. Gradiva in dokumenti so ponavadi tudi analizirani za evalvacijsko raziskavo. Podatki iz teh intervjujev, opazovanj in dokumentov so organizirani v večje teme, kategorije in študije primerov skozi vsebino analize (Shaw in Greene 2007).

Tipična kvalitativna evalvacija bi morala vsebovati naslednje:

1. podroben opis implementacije programa oziroma javne politike,
2. analizo večjih procesov JP ali programa,
3. opis različnih tipov udeležencev in različnih tipov udeležb,
4. opis, kako JP ali program vpliva na udeležence,
5. opazovane spremembe (ali pomanjkanje teh), izid in učinke,
6. analizo slabosti in prednosti programa ali JP, ki so jih opazili intervjuvanci (udeleženci, uslužbenci, financerji, ključni informatorji in skupnost).

Podatki kvalitativne evalvacije so lahko predstavljeni sami po sebi ali kombinirano s kvantitativnimi podatki. Kvalitativne metode dovoljujejo evalvatorju, da raziskuje izbrane tematike oziroma teme, primere ali dogodke v globino in v podrobnosti. Dejstvo, da zbiranje podatkov ni omejeno s strani predeterminiranih kategorij analize, pripomore h globini in podrobnostim kvalitativnih podatkov (Weiss 1998).

Kvantitativne metode na drugi strani uporabljajo standardizirane mere, ki povežejo različno oblikovana mnenja in izkušnje s predeterminiranimi kategorijami odgovorov. Prednost kvantitativnega pristopa je ravno ta, da meri reakcije velikega števila ljudi z omejenim številom vprašanj, s tem pa omogoča evalvatorju, da lažje primerja izbrane podatke in jih lahko statistično agregira. To da evalvatorju širok in posplošen set ugotovitev. To je ravno nasprotno od kvalitativnega načina, kjer te metode podajo bogate in podrobne podatke, vendar z manjšim številom subjektov (Weiss 1998).

Že dolgo časa poteka znanstvena razprava o tem, katera od tehnik je najboljša. Zagovorniki kvantitativnih metod pravijo, da so kvalitativne tehnike oziroma »mehke« tehnike, zaradi zmožnosti podajanja le omejenih intuitivnih mnenj, bolj primerne za oblikovanje kakih raziskovalnih hipotez, medtem ko kvantitativni podatki ponudijo trde in hitro preverljive podatke. Seveda, po drugi strani

zagovorniki uporabe kvalitativnih metod in tehnik branijo svoj položaj s tem, da poudarjajo, da take metode omogočajo evalvatorjem, da bolj podrobno in poglobljeno opišejo neko vsebino, ker za razliko od kvalitativnih podatkov, ti niso že vnaprej fiksni in omejeni z določenimi kategorijami analize (Weiss 1998).

Weiss pravi, da ima vsaka od metod svoje pomanjkljivosti in prednosti. Vendar tudi na najpreprostejši ravni lahko evalvator vključi vsaj nekaj rudimentarnih kvantitativnih tehnik v pretežno kvalitativni raziskavi in seveda obratno. Že osnovno štetje bi lahko pomagalo evalvatorju, da opazi kakšen vzorec, in to bi mu lahko pomagalo pri ustvarjanju njegovega mnenja. Že osnovni kvantitativni podatki lahko prepričajo bralca, da raziskava ni temeljila na nekaj citatih in anekdotah. Obratno tudi velja, da tudi če je kvantitativna raziskava še tako podrobna, je potrebno celovito opazovanje, kar igra pomembno vlogo pri razumevanju in interpretaciji kvantitativnih podatkov. Tako se statistični podatki spremenijo v neko zgodbo. Weiss v svoji knjigi poda 5 načinov, kako lahko evalvator uspešno združi oba tipa metod in tehnik (Weiss 1976):

1. *da se preuči različne dele programa*, tako kot sta kvalitativna študija programa in kvantitativna študija rezultatov programa. Mark in Shotland (1987) pravita temu komplementarnost;
2. *da se preuči različne stopnje oziroma stadije programa*. V zgodnjih stopnjah razvoja programa ali javne politike, ko se izvaja pilotska demonstracija programa, lahko kvalitativne informacije pomagajo izvajalcem ustvariti pravo različico programa. Ko je končna različica pripravljena in implementirana, se lahko opravi kvantitativna raziskava;
3. *da se pomaga pri razvoju evalvacijskega načrta in kriterijev*. Tukaj je potrebno izvesti kvalitativno študijo z namenom, da se ugotovi, kako izgleda teren. S to informacijo lahko evalvator razvije primerne kriterije in primeren raziskovalni načrt za kvantitativno študijo;
4. *da se preuči isti fenomen skozi več različnih metod*. Namen tega je ta, da se preuči informacijo, ki jo je raziskovalec pridobil z eno metodo proti informaciji, ki jo je pridobil z drugačno metodo. S tem lahko evalvator potrdi svoje ugotovitve. Takšen več metodni pristop je najboljša možna triangulacija podatkov. Če drugačne metode, pristopi in teoretične perspektive podajo podobno zgodbo, se poveča zaupanje v veljavnost dobljenih podatkov oziroma rezultatov;

5. *da se pomaga pri interpretaciji rezultatov.* To lahko deluje na dva načina. Če s kvalitativno evalvacijo evalvatorji pridejo do nejasnih zaključkov, lahko z dodano kvantitativno metodo poskusijo potrditi vsaj nekatere predpostavke. Obraten scenarij bi vključeval uporabljen kvantitativno metodo, kjer so rezultati nerazumljivi. V ta namen uporabijo kvalitativne metode, da obrazložijo oziroma branijo prvotne rezultate.

Uporaba kvalitativnih metod počasi postaja zastarela praksa. S statističnimi podatki, ki so na voljo preko svetovnega spleta, je možno praktično vsako evalvacijsko študijo opraviti v kombinaciji s kvantitativnimi in kvalitativnimi raziskovalnimi metodami.

3.5 Zvrsti evalvacij

Evalvacije delimo na več zvrsti. Prva je časovna zvrst, kjer so evalvacije predhodne (tukaj se pridobivajo informacije o posledicah neke javnopolitične vsebine, ki sploh še ni uradno sprejeta), vmesno vrednotenje (pridobivanje informacij o že sprejeti, vendar še ne končani javni politiki), naknadno vrednotenje (javna politika se zaključi in se tako oceni posledice te politike) ter proaktivno (kjer se kombinirajo vsi trije časovni modeli vrednotenja) (Kustec Lipicer 2009).

Druga zvrst evalvacije, na katero smo se opirali, je vsebinska zvrst. Poznamo programsko vrednotenje (kjer hočemo zbrati vse informacije in podatke, s katerimi bomo izvedeli, kako se nek program izvaja), formativno vrednotenje (s katerimi analiziramo stanje, ki lahko pripelje do učinkovite implementacije javne politike), procesno vrednotenje (kjer spremljamo, če se nek program izvaja tako, kot je bil načrtovan oziroma, kako dobro deluje nek program, ki se še izvaja), učinkovno vrednotenje (preverjamo, kakšne rezultate je dosegla javna politika), ciljno vrednotenje (eden splošno uporabnih modelov, kjer se analiza opira na vsebino zastavljenih ciljev) ter celostno vrednotenje (evalvacija, ki zajema vrednotenje vseh faz od začetka izbire javne politike, vse do učinkov, ki jih je doprinesla po implementaciji) (Kustec Lipicer 2009).

3.6. Think tanki

3.6.1 Vloga think tankov v družbi

Think tank oziroma po slovensko možganski center je organizacija, ki opravlja raziskave v sferi javne politike, politične strategije, ekonomije, v sferah vojaških in tehnoloških vprašanj ter v

kulturni sferi. Večina think tankov so neprofitne organizacije, ki so v nekaterih državah lahko tudi oproščene davkov. Nekateri think tanki so lahko privatna podjetja ali pa so financirani s strani države (po tem kriteriju se tipologizirajo tudi think tanki) (Weimer 1992).

Think tanki se med seboj razlikujejo po mnogih kriterijih. Lahko se razlikujejo po ideologiji, ki jo zastopa posamezen think tank. Nekateri think tanki zastopajo konservativna načela, nekateri pa bolj liberalna načela. Tako ne moremo reči, da so think tanki ideološko nevtralni. Think tanki, kot že omenjeno, se razlikujejo tudi po tem, od kod črpajo svoja sredstva. Nekateri dobijo potrebna sredstva s strani države-vlade, drugi pa se zanašajo na financiranje s strani posameznikov in korporativnih donacij. To lahko zelo vpliva na nivo akademske neodvisnosti pri vsakem možganskem centru. Seveda lahko financiranje vpliva tudi na to, na kaj hočejo think tanki vplivati, pa naj bo to vpliv na volitve ali na ustvarjanje javnega mnenja, drugi pa tako, da hočejo izboljšati razširiti znanje o javnopolitičnih raziskavah (Fink Hafner 2007).

Akademiki so opazili, da je vključevanje think tankov v politični proces močno narastlo v zadnjih dveh desetletjih. Weiss poda štiri razloge za porast vključevanja think tankov pri oblikovanju politik (Weiss 1992):

1. državni igralci in javnost se morajo soočiti z vedno bolj kompleksnimi problemi,
2. državni igralci v času političnega cinizma lahko uporabijo think tanke zato, da promovirajo svoje ideje ali predlog, kot nepristransko mnenje pri javnem problemu,
3. državni igralci potrebujejo in spoštujejo ekspertna mnenja pri razreševanju javnih problemov in think tanki jih lahko,
4. državni igralci lahko nekaterim manj zastopanim interesom povečajo opaznost s pomočjo think tankov.

V zadnjih desetletjih je bilo mnogo raziskav, ki so jih think tanki opravili, osredotočenih na promoviranje ekonomske učinkovitosti, ker to še zmeraj velja kot najbolj kritično vprašanje v vladah industrijskega sveta. Z močno in podrobno analizo ter kritiko lahko imajo te organizacije močan vpliv na javno politiko (Howlett in Ramesh 1995).

3.6.2 Mirovni inštitut (Slovenija)

Mirovni inštitut je eden izmed redkih think tankov v Sloveniji. Ustanovljen je bil leta 1991 s strani neodvisnih intelektualcev, ki so bili aktivisti v postsocialističnih procesih v Sloveniji po osamosvojitvi. Glede na to, da govorimo o nastanku skorajda takoj po osamosvojitvi, je bil na začetku njihov smoter posvečati se mirovnim študijam, vprašanju nasilja, vojne in varnosti. Zelo so se posvečali tedanji vojni v Jugoslaviji in grozotam, ki so se tedaj dogajale tam. Vendar so kasneje razširili svoj spekter raziskovanja in se začeli ukvarjati s problemom rasizma, političnih konfliktov in tudi s študijo spolov, kulturnimi študijami ter s projekti politično socialne prakse (Mirovni Inštitut 2012a).

3.6.3 Centre for policy reasearch and policy making (Makedonija)

Ta makedonski think tank je bil ustanovljen leta 2004 in ukvarja s politično analizo, s katero hoče odpreti proces ustvarjanja javnih politik državljanom, izboljšati zakonodajo, oceniti institucionalne zmožnosti za implementacijo zakonov in za spremljanje (monitoring) ter vrednotenje načina, kako javne politike ustvarjajo javne vrednote in kako stremijo k modernizaciji ter evropeizaciji Makedonije. CRPM je vodilni makedonski think tank in z makedonsko vlado veliko sodelujejo pri mnogih zakonodajnih procesih (Center for Research and Policy Making 2015).

3.6.4 Citizen, democracy and accountability (Slovaška)

Ta slovaški NGO se že od leta 1992 ukvarjajo s promoviranjem človekovih pravic in jih za razliko od navadnega citiranja členov iz ustave, zakonov ali mednarodnih dokumentov poskušajo uveljaviti v vsakdanjem življenju. V NGO predlagajo postopke, ki zagotovijo upoštevanje postopka enakega obravnavanja v praksi. Hkrati pa tudi sodelujejo v procesu oblikovanja javnih politik, ki se nanašajo na princip enakosti in skrbijo za spremljanje implementacije javnih politik (Občan, demokracija a zodpovednost 2015).

3.6.5 Center for Policy Studies (Madžarska)

Center for Policy studies je bil ustanovljen leta 2000 z namenom, da izobražuje eksperte o javnih politikah v Vzhodni in Srednji Evropi in da promovirajo večjo uporabo raziskovanja v družbeni znanosti pri javnih politikah. Je univerzitetni think tank in opravlja mnogo raziskav za politične odločevalce in raziskave, ki so imele vpliv na zakonodajni proces. Ukvarjajo se s širokim spektrom tematik, kot so enakost in sodna pravica, evropske javne politike, socialna politika itd. Od

ustanovitve naprej se CPS ukvarja tudi s političnim treningom za romsko civilno družbo v Srednji in Vzhodni Evropi in redno organizira seminarje. CPS tudi upravlja največjo spletno podatkovno bazo za javnopolitične raziskave iz centralno in vzhodnoevropskih držav (Center for Policy Studies 2015).

3.7 Stanje politične analize v vzhodni in centralni Evropi

Države Srednje in Vzhodne Evrope so zgodovinsko gledano zaostajale za drugimi državami pri razvijanju zmožnosti za analizo javnih politik. Evalvacija javnih politik je bila zmeraj orodje, ki je bilo nadzorovano s strani političnih oblasti, in to ostaja v veliki meri nespremenjeno. Politični odločevalci in stranke v vladah teh držav lahko monopolizirajo ali zatajijo informacije o implementaciji določene javne politike, zato kvalitetni think tanki, ki niso strankarsko opredeljeni, težko nastanejo. Ravno zaradi takega političnega okolja je politična analiza, ki je »v« procesu, lahko bolj privlačna kot neodvisna analiza, ki je »zunaj« procesa. Posledica prekomerne politizacije je bila ta, da so v nekaterih postkomunističnih državah evalvacije promovirale določene jeavnopolitične vsebine in tako so politični igralci igrali vlogo analitikov, analitiki pa so igrali vlogo političnih igralcev. Glavni adut think tankov v SVE je bil ta, da so bile zelo usmerjene v vplivanje na javnosti, zaradi česar so ostali še danes kot aktivni igralci v političnih arenah. Ker so oblasti dosti neodzivne na delo think tankov v teh državah, je večina vpliva namenjenega javnosti, in je tako vpliv na oblikovanje javnih politik bolj posreden kot pa neposreden. Majhen neposreden vpliv na oblikovanje javnih politik je posledica mladosti teh institucij (v zahodni Evropi so think tanki lahko stari tudi do 100 let), nesprejemanje zunanjih nasvetov in ekspertiz ter splošno pomanjkanje političnih odločevalcev, ki bi lahko popolnoma zaupali tej novi formi političnega raziskovanja (Potůček 2003).

Seveda, vse te pomanjkljivosti so rezultat mladosti think tankov in na sploh mladosti demokracije v the državah. Države SVE so deležni demokratičnega odločanja komaj petindvajset let, morda manj, če gledamo, kdaj so se te demokracije dejansko uspešno in dokončno konsolidirale.

Nadgrajevanje zmožnosti za opravljanje političnih analiz in evalvacij je pomembna naloga think tankov in tudi političnih igralcev za prihodnost. Hkrati postavlja paralelne naloge, kot so podpiranje razvoja urjenja in raziskovalnih zmožnosti, ki bi kultivirale potrebne izkušnje, in vzpostavitev evalvacijskih zmožnosti v javni upravi in uporaba neodvisnih orodij ter znanj zunaj vladne birokracije (Potůček 2003).

3.8 Vpliv in moč vrednotenja v praksi

Zelo zgodaj so pri osnovanju vrednotenja javnih politik teoretiki ugotovili, da bi moral biti eden izmed ključnih namenov vrednotenja povezan z njegovo večjo uporabnostjo v praksi. Izkazalo se je, da je mnogo načinov, kako meriti vpliv in kako sploh definirati vpliv, ki ga lahko imajo politične analize. Znanstvenik Simon James se je ukvarjal tudi z vplivom, ki ga imajo lahko think tanki na vladne programe in javne politike. Po njegovem think tanki obstajajo in delujejo z namenom, da vplivajo na javne politike, pa naj bo to posredno ali neposredno. Avtor v članku *Influencing Government Policy Making* (2000) predstavi tri načine, kako lahko think tanki vplivajo na javne politike. Ti vplivi so atmosferski vpliv, vplivanje na kratkoročne ali srednjeročne agende in mikro politično raziskovanje.

Atmosferski vpliv se nanaša na splošno klimo glede nekega vladnega programa ali neke javne politike. Sodelovanje think tankov z vladnimi institucijami in političnimi igralci lahko vodijo do sprememb miselnega okvira institucij ter odločevalcev, vendar so ti procesi večinoma skriti in zelo težko prepoznavni. Drugi način vplivanja je že močnejši in postaja čedalje bolj pogost, kar je posledica čedalje bolj prisotnih zagovornikov think tankov, katerih cilj je spreminjanje javne agende. Mikro politično raziskovanje pa predstavlja bolj fokusirano raziskovanje in je skoncentrirano na določene tematiko. Think tanki, ki se s takim vplivom ukvarjajo, zaposlujejo ljudi, ki so izobraženi za specifično stvar, zato so taki think tanki zelo specializirani. Mikro politično raziskovanje predstavljajo tudi think tanki, ki sem jih preučili.

Če James razloži, kako think tanki poskušajo vplivati na javne politike in na mnenja političnih odločevalcev, pa Alkin razloži, kako so ta mnenja dejansko vplivna, oziroma kakšne sadove je obrodil njihov vpliv. Cilj vrednotenja je, da načrtovane skupine načrtno uporabljajo evalvacijske rezultate. Alkin (v Mathison 2005) prikazuje štiri različne načine, kako lahko politični odločevalci oziroma druge ciljne skupine uporabijo analizirane podatke.

1. Instrumentalna raba: izvedena študija je takoj in neposredno prepoznavna in praviloma takoj uporabljena v procesu odločanja;
2. konceptualna raba: evalvacijsko znanje je vplivalo na razmišljanje političnih odločevalcev, vendar informacije niso bile uporabljene oziroma natančneje zapisane v naslednjih stopnjah procesa odločanja;

3. legitimacijska raba: odločevalci uporabijo evalvacijsko raziskavo za potrjevanje in promoviranje javnopolitičnih vsebin;
4. simbolna raba: evalvacijsko znanje se izrablja za promoviranje že vnaprej zamišljenih rešitev na strani politikov, kot nekakšen znak sledenju javnopolitičnim »modnim smernicam« ali z namenom pomiritve ciljnih skupin.

Opisani načini rabe se nanašajo na pojem, ki ga avtorji označujejo kot *evaluation utilization*, kar se prevede kot raba evalvacij. Nekateri avtorji ta pojem dojemajo kot omejujočega, saj ima lahko evalvacija vpliv na procese odločanja na več načinov v različnih časovnih obdobjih. Raba evalvacije se nanaša na določen časovni okvir, ki se začne sredi same evalvacije in kmalu za publikacijo evalvacije, medtem ko ima vpliv širši časovni okvir (tudi več let). Seveda pa ni nujno, da bo imela evalvacija sploh kakšen vpliv, kar je na žalost zelo pogost pojav.

3.9 Metavrednotenje

To kar smo počeli v nalogi, je neka vrsta metaevalvacije oziroma metavrednotenja. Metavrednotenje je pregled več evalvacijskih študij na določeno javno politiko. Končen cilj metavrednotenja je podati neko oceno in narediti primerjavo med različnimi študijami.

Vedung izpostavlja tri namene metavrednotenja, ki so:

1. oceniti metodološko kakovost, čitljivost in verodostojnost podatkov,
2. povzeti spoznanja analiziranih evalvacijskih študij,
3. pregledati evalvacijske naloge oz. dejavnosti oblasti.

Scriven za metavrednotenje pravi, da ga je mogoče izvesti na več različnih načinov, kot je recimo opraviti ponovitev evalvacijskega načrta (preveriti, če se pride do isti ugotovitev/rezultatov) ali pa opraviti malo bolj kompleksen triangulacijski pristop,

4. EMPIRIČNI DEL

4.1 Ocenjevalni kriteriji

Najtežje delo v okviru naše raziskave je bil potek ocenjevanja evalvacijskih študij. Ocenjevanje bi moralo biti dosledno in nediskriminatorno. Vse evalvacijske študije bi morale soditi po enakih kriterijih. Ocenili smo eno evalvacijsko študijo pri vsakem think tanku. Vse študije so morale biti v okviru človekovih pravic, kar vključuje vse od enakosti spolov, enakosti pred zakonom, diskriminacijo na delovnem mestu, pravice manjšin itd. Evalvacijska študija je morala biti preskriptivna in ne akademska, saj se tipa že ločujeta sama po sebi po uporabnosti.

Pri evalvacijskih študijah je bil primarni namen ocenjevati uporabnost študije, vendar zgradba in kvaliteta evalvacije vendarle tudi učinkujeta na to, kako jo bodo oblikovalci javnih politik uporabili v svoje namene. Vendar z besedo kvaliteta ne označujemo raziskave kot dobro ali slabo, pač pa v smislu, da ima komponente, ki bi lahko vplivale na njeno končno rabo v javnopolitičnem procesu. Torej je ocenjevanje nekakšna zmes med oceno potenciala praktičnosti evalvacij pa dejanskim učinkom oziroma uporabo teh evalvacij. Ocenjevali naslednje stvari.

Tabela 4.1: Točkovanli sistem za analizo evalvacijskih študij

METODOLOGIJA	VRSTA EVALVACIJE	TRANSPARENTNOST RAZISKAVE	RABA EVALVACIJE
- uporabljena je bila kombinacija kvalitativnih in kvantitativnih metod 2 točki - uporabljene so bile samo kvantitativne ali samo kvalitativne metode 1 točka	ČASOVNO - predhodno 1 točka - vmesno 2 točki - naknadno 1 točka - proaktivno 3 točke VSEBINSKO - formativno 1 točka - programsko 2 točki - procesno 3 točke - učinkovno 4 točke	- raziskava je popolnoma dostopna preko spleta 2 točki - raziskava ima omejen dostop (potrebno je plačilo ali kontakt) 1 točka	- instrumentalna 4 točke - konceptualna 3 točke - legitimacijska 2 točki - simbolna 1 točka - ni bilo nobenega vpliva 0 točk

	- celostno 5 točk		
--	--------------------------	--	--

Pomembna se je zdela utemeljitev kriterijev za oceno evalvacijskih študij. Oba kriterija imata lahko vpliv na končno rabo evalvacij, kar je razloženo v teoretičnem okvirju. Če gledamo študije z vidika metodologije, je jasno, da ima dobra raziskava širok spekter metod in tehnik. Omejitev je ta, da za kakšno raziskavo sploh ni nujno, da bi moral raziskovalec uporabiti obe zvrsti metod. Za ta namen smo izbrali študije, ki imajo potencial, da bi lahko uporabili oboje. Če morda niso, smo podali lasten primer možnosti uporabe.

Težja je utemeljitev točkovanja uporabljene časovne in vsebinske zvrsti evalvacijske študije. Če začnemo z časovno zvrstjo, je najboljša in najbolj informativno proaktivno vrednotenje, saj zajema evalvacijo programa od začetka do konca. Naknadno ter predhodno vrednotenje sta deležna tako prednosti in pomanjkljivosti. Pri drugem smo lahko deležni dvomov o kaki javni politiki, saj je skorajda nemogoče popolnoma jasno napovedati njen potek, vendar je pa možnost ne vložiti kapitala v javno politiko, če se zato odločevalci odločijo. Situacija je nasprotna z naknadnim vrednotenjem, kjer nismo deležni negotovosti o poteku javne politike, vendar je kapital bil že vložen (morda tudi brez potrebe). Vmesno vrednotenje je nekje na sredi, ker nam take študije omogočijo vpogled na to, kako izboljšati program ali javno politiko. Vmesno vrednotenje je še posebej uporabno pri javnih politikah, kjer variabilni stroški predstavljajo velik delež celotnih stroškov. Tako lahko vmesna evalvacija odloči, če naj se kakšna javna politika sploh nadaljuje.

Pri vsebinskih zvrsteh prideta v praksi najmanj prav formativno in programsko vrednotenje, ker sta ti analizi najbolj uporabni za akademske raziskave. Procesna pride že bolj v poštev za preskriptivno raziskavo, vendar sta najboljši in najbolj praktični vrsti evalvacij učinkovna in celostna evalvacija, ker analizirata posledice javnih politik in pri analizi evalvacijske prakse dveh think tankov, ki se primarno ukvarjata z zadevami človekovih pravic, ti dve vrsti prideta najbolj prav raziskovalcem v obeh inštitutih, saj so informacije, ki so proizvedene s temi analizami, najbolj uporabne.

Živimo v modernih časih in informacije javnega značaja so javno dostopne vsakomur. Informacije in s tem raziskave, ki se nanašajo na človekove pravice, bi sploh morale biti javno dostopne in tudi brezplačne, saj je to drugače v nasprotju z naravo svobode informacije. Transparentnost in uporabo

v praksi je mogoče povezati, saj politični odločevalci niso nujno edini uporabniki evalvacijskih študij. Razne družbene skupine in posamezniki tudi lahko uporabijo raziskave, in če so javno dostopne, bodo imele večjo možnost vpliva v družbi (Weiss 1998).

Raba evalvacije je v bistvu politični vpliv. V teoretičnem delu so opisane vse vrste rabe evalvacijskih študij in temu primerno so tudi točkovane. Največ točk pripada raziskavi, ki je bila v instrumentalni rabi, najmanj pa raziskavi, ki je bila uporabljena le simbolno.

Če povzamemo, posamezna raziskava je ocenjena po štirih kriterijih, s tem da je pri uporabljeni evalvacijskih zvrsti ocenjena dvakrat, saj sta upoštevani tako časovna kot tudi vsebinska zvrst. Najmanjše število točk, ki jo posamezna raziskava lahko dobi, je 5, največ pa lahko dobi 16 točk.

4.2 Analiza evalvacijskih študij

4.2.1 Mirovni inštitut

Začnimo z našim think tankom - Mirovnim inštitutom. Po dolgotrajnem iskanju smo našli evalvacijsko študijo, ki je zadostila iskanim kriterijem. Publikacija se imenuje *Študija in primerjava nacionalne zakonodaje v Sloveniji z mednarodnimi standardi navezani na bredržavljskost*.

Raziskava je sestavljena iz treh delov. V prvem delu opisuje obstoječo zakonodajo v Sloveniji, s katero avtor povezuje človekove pravice, ki se nanašajo na bredržavnost, in to primerja z drugimi statusi. V drugem delu raziskave se osredotočajo na primerjavo obstoječe zakonodaje s konvencijami OZN ter drugimi mednarodnimi dokumenti, ki se nanašajo na breždržavljskost. V zadnjem delu raziskave avtorji ocenjujejo ovire, ki so onemogočale Sloveniji, da bi postala podpisnica Konvencije za zmanjševanje breždržavnosti (Kogovšek 2012).

Avtorica se je tukaj opirala na kvalitativne metode, in sicer je poslala poizvedbe raznim nosilcem interesov (Ministrstvu za pravosodje, Ministrstvu za zunanje zadeve ter Notranjemu ministrstvu), s katerimi je hotela izvedeti, katere so ovire, ki jih raziskuje. Druga metoda je bila analiza sekundarnih virov (avtorica je uporabila izraz desk research), kjer je primerjala člene konvencije iz leta 1961 in člene z nacionalno zakonodajo, ki se tičejo omenjene tematike.

Avtorica tega ne napiše, vendar je iz samega konteksta možno razbrati, da je avtorica opravila ex post evalvacijo, saj je analizirala obstoječo zakonodajo. Evalvacija je tudi formativna evalvacija, saj avtorica raziskuje ovire, ki so onemogočale Sloveniji, da bi postala del Konvencije.

Evalvacijska raziskava ni imela nobenega vidnega vpliva niti na nacionalni ravni niti na mednarodni ravni. Analiza je bila sicer poslana UNHCR-ju, ki je raziskavo naročil, vendar javnega diskurza med kakšnimi političnimi odločevalci ni bilo. Tako za to evalvacijo ne moremo reči, da je imela kakršnikoli politični vpliv.

Po podrobni analizi raziskave lahko nadaljujem s točkovanjem.. Za metodologijo je evalvacija dobila 1 točko, saj je uporabljala le kvalitativne metode. Za časovno zvrst in tudi vsebinsko zvrst dobi raziskava po 1 točko. Raziskava je v celoti objavljena na njihovi spletni strani in jo je moč prebrati tudi v angleškem jeziku. Del raziskave je bil tudi objavljen v reviji Dve domovini. Za transparentnost raziskava dobi 2 točki. Za politični vpliv ne moremo prisoditi niti eno točke, saj kljub relevantnosti tematike ni imela nobenega vpliva na javni diskurz. Vsega skupaj ima raziskava 5 točk.

Glede uporabljene metodologije je analiza Mirovnega inštituta malo razočarala. Poraja se vprašanje, zakaj niso uporabili statističnih podatkov o popisu državljanstev. Preverili smo še tri evalvacijske raziskave v Mirovnem inštitutu: Integracija otrok beguncev in prosilcev za azil v izobraževalnem sistemu držav članic EU, Romi v Ljubljani - različnost perspektiv in Diskriminacija v postopkih pridobivanja državljanstva v Sloveniji. Vse omenjene raziskave so evalvacijske študije (različnih zvrsti) in niti ena ni uporabljala kakršnih koli kvantitativnih metod in tehnik.

4.2.2 Centre for research and policy making

Pri makedonskem think tanku smo za analizo izbrali evalvacijsko študijo imenovano *Achieving gender equality*, ki jo je vodila Sanja Kostovska (2009). To je zelo obsežna raziskava, ki se osredotoča na položaj in pravice žensk v političnem okolju in v družbi nasploh. Študijo je vodilo šest članov inštituta, izdana je bila 3. marca 2010. Projekt je financiral Evropski instrument za demokracijo in človekove pravice tj. Instrument, ki je lokalno vpeljan s strani Delegacije za Evropsko komisijo v Makedoniji.

Eden izmed glavnih ciljev CRPM je enakost spolov in ta think tank je opravil mnogo raziskav ter političnih analiz, ki se dotikajo tega vprašanja.

Cilj raziskave, je bil, da se podajo informacije in ocene podatkov o spolih v sedmih identificiranih političnih območjih. Še več, dolgoročni cilj je bil, da se postavijo višji standardi in dobra praksa v nadaljnjih političnih analizah pri zakonodajnih procesih.

Raziskavo think tankov lahko štejemo kot evalvacijsko, saj se v sklopu raziskave analizira zakonodaja, ki se dotika enakosti spolov. Raziskava se še posebej osredotoča na analizo in vpliv zakona o spolni enakosti. Evalvacija poteka zelo pozno po sprejetju opisanih javnih politik, ponekod pa tudi po zaključku. Tako je evalvacija naknadna (ex-post) in za časovno vrsto dobi 2 točki. Za vsebinsko zvrst lahko vidimo, da je evalvacija celostna, saj ne opisuje samo posledic javnih politik, pač pa tudi vse faze pred zaključkom javnih politik. Tako za vsebinsko zvrst dobi raziskava 2 točki.

Raziskava je zelo obsežna in temu primerno je bila tudi uporabljena metodologija. Pri raziskavi so uporabljali analizo primarnih in sekundarnih virov, ankete, statistično analizo pa tudi mednarodno primerjalno analizo. Raziskava dobi 2 točki zaradi uporabe tako kvalitativnih kot kvantitativnih raziskovalnih metod.

Njihova raziskava je popolnoma dostopna na spletni strani tako v makedonskem kot angleškem jeziku. Za transparentnost dobi raziskava 2 točki.

Avtorica mi je preko dopisa povedala, da publikacija ni imela direktnega vpliva na zakonodajni proces. Politični odločevalci nikakor niso gledali na evalvacijo kot morebitno politično priporočilo ali alternativo. Obrazložila je, da to nikakor ni pretresljivo, saj je makedonska politična hierarhija zelo patriarhalna in konzervativna, zato emancipacijske politične alternative in raziskave nikakor niso privlačne za politične odločevalce. Vendar raziskava kljub temu ni bila zaman, saj so študijo uporabljale politične igralke v lokalni samoupravi in včasih na zasedanjih v parlamentu, da se lahko lažje sliši glas žensk. Gre za lep primer legitimacijske rabe evalvacijske raziskave, za kar dobi raziskava 2 točki (Vrbek 2014).

Evalvacijska raziskava *Achieving Gender Equality* je skupaj dobila 10 točk.

4.2.3 Center for policy studies

Raziskava je bila izvedena v okviru projekta *Assessing Integration Measures for Vulnerable Migrant Groups (ASSESS)*, katerega cilj je spremljati in oceniti učinkovitost integracijskih

postopkov za ranljive migrantske skupine v desetih državah članicah EU. ASSESS se osredotoča na tri ciljne skupine: migrirajoče ženske, otroke in žrtve trgovine z ljudmi. Projekt ima v končni fazi štiri temeljne cilje: razviti standardizirane metode za spremljanje integracije ranljivih migrantov (ki se lahko uporabijo po celi EU), da oceni učinkovitost integracijskih javnih politik za ranljive migrantske skupine, da formulira priporočila za boljšo integracijo skupin in da poveča ozaveščenost med političnimi odločevalci po celi EU (Messing 2014).

Obravnavana raziskava je osredotočena le na Madžarsko nacionalno raven. Raziskava bi se morala osredotočiti na vrednotenje monitoringa integracijskih postopkov na Madžarskem, vendar ker te v državi ni, oziroma je v fazi planiranja, sta se avtorici odločili osredotočiti se na delo raznih NGO na to tematiko in predstaviti oceno javnih politik, ki so trenutno v veljavi.

Raziskava je evalvacijska študija, ker kot je iz naslova razvidno, je to ocena obstoječih mehanizmov za spremljanje integracije migrantov na Madžarskem. Ker se spremlja trenutno stanje, je to vmesna evalvacija.

Raziskava uporablja mnogo različnih metod in tehnik. Najpogostejša je sicer analiza primarnih in sekundarnih virov, vendar sta se avtorici močno opirali tudi na statistične podatke o beguncih, imigrantih in državljanstev v državi. Z vsakim NGO, ki se je ukvarjal ali se še zmeraj ukvarja s statusom migrantskih skupin, sta tudi opravili intervjuje. Avtorici sta posledično uporabili tako kvalitativne kot tudi kvantitativne metode za evalvacijsko študijo. Za uporabo obeh tipov metod, dobi raziskava 2 točki.

Raziskovalki v svoji obsežni raziskavi posledično ocenjujeta, kako poteka implementacija javne politike oziroma v tem primeru implementacija nekega programa. Torej po ogledanem lahko sklepamo, da gre za procesno evalvacijo, ki je vrednotenje, kjer spremljamo, če se nek program izvaja tako, kot je bil načrtovan oziroma, kako dobro deluje nek program, ki se še izvaja. Procesna evalvacija se največkrat tudi uporablja pri vmesni evalvaciji. Ker je to vmesna evalvacija, dobi študija 1 točko, za uporabo procesne evalvacije pa dobi raziskava 3 točke.

Evalvacijska študija je v celoti dostopna preko spleta v madžarskem in angleškem jeziku. Za transparentnost dobi raziskava 2 točki.

Kot omenjeno, je raziskava del večje mednarodne primerjalne raziskave. Madžarski del nima velikega vpliva na ravni Evropske unije, vendar jo pa ima skupaj z ostalimi poročili. Če gledamo samo madžarsko poročilo, je madžarska vlada res priznala potrebo po obstoju teles ali agencij, ki bi opravljala monitoring in implementacijo integracijskih strategij. Vladni odločevalci so dejansko samo priznali obstoj te potrebe, ki jo je omenila raziskava, vendar še ni (vsaj za zdaj) ukrepala na priporočila raziskave. To je lep primer simbolne rabe evalvacije, za kar dobi raziskava 1 točko (Cassar 2015).

Vse skupaj je raziskava zbrala 9 točk.

4.2.4 Citizen, democracy and accountability

Raziskava, ki sem jo izbral za analizo v tem NGO je bila *Calculated Injustice: The Slovak Republic's Failure to Ensure Access to Contraceptives*.

Poročilo dokumentira pravne, politične in sociološke faktorje, ki ustvarjajo oviro ženskam in mladoletnim puncam, da dostopajo do modernih kontracepcijskih sredstev v vzhodni slovaški regiji, kar ima negativne učinke na njihova življenja. Raziskava veliko pozornost posveča na nezmožnost države, da zagotovi dostop do cenovno ugodnih kontracepcijskih sredstev, pa tudi na pomanjkanje obvezne in razumljive spolni vzgoji v šolah in na nezadostno količino informacij, ki jih mladoletne punce dobijo med obiski pri ginekologih. Raziskovan je tudi vpliv katoliške cerkve na zakone in javne politike (Zampas in drugi 2011).

Raziskava se začne z opisom splošnega ozadja, ki obrazloži pomembnost kontracepcijskih sredstev in informacij, ki so kritične za zdravlje žensk in mladoletnih punc. Naslednji del ponudi splošno sliko situacije na Slovaškem vključno s krajšim opisom o dostopu do kontracepcijskih sredstev v državi. Opišejo tudi vpliv finančne krize na reprodukcijske pravice. Zadnji del predstavlja analizo pravnih standardov in standardov človekovih pravic vzpostavljenih v državi ter njihove morebitne kršitve.

Študija se je za podatke bolj ali manj osredotočala na intervjuje, ki so jih opravili z devitindvajsetimi ženskami iz različnih socioekonomskih ozadij. Intervjuje so opravili na različnih krajih na Slovaškem. Intervjuje so opravili tudi z devetintridesetimi strokovnjaki, ki so vključevali socialne delavce, zdravnike in predstavnike drugih nevladnih organizacij. Obsežen del raziskave zajema tudi primarno analizo, saj je bilo pregledanih mnogo zakonov in javnih politik tako

nacionalnih kot tudi evropskih in mednarodnih. Vendar kvantitativne analize ni bilo zaslediti. Kvantitativna analiza bi bila vsekakor mogoča, saj je podatke o uporabi kontracepcijskih sredstev in številu splavov moč dobiti na spletu na Eurostatu, od Svetovne organizacije za zdravje in v Generations and Gender programme. Statistična analiza teh podatkov bi hitro zajela težave, ki so prisotne v državi, hkrati pa bi bilo moč primerjati Slovaško z drugimi članicami Evropske unije. Za uporabljeno metodologijo dobi raziskava 1 točko.

Če gledamo na študijo z vidika časovne evalvacije, je to lep primer vmesnega vrednotenja, saj je vsak zakon ali javna politiko, ki jo raziskovalci vzamejo pod drobnogled, še aktualna in se še ni iztekla. Težje je določiti vsebinsko zvrst za evalvacijo. Raziskava ocenjuje stanje dostopa do kontracepcijskih sredstev in aktualno zakonodajo, ki na to vpliva. Vendar, ker gre za spremljanje, če se nek program sploh izvaja, v tem primeru več javnih politik in zakonov, lahko rečemo, da gre za procesno evalvacijo. Za uporabo vmesne evalvacije dobi raziskava 1 točko, za uporabo procesne evalvacije pa 3 točke.

Raziskava je v celoti dosegljiva preko spleta tako v slovaščini kot tudi v angleškem jeziku. Na voljo je tudi krajši povzetek raziskave. Za transparentnost dobi raziskava 2 točki.

Pri tej evalvacijski študiji so se raziskovalci zavestno odločili, da bodo poskušali vplivati na več ravni v zakonodaji, kar je vidno iz zaključka poročila, kjer so podali predloge tako Evropski uniji kot tudi slovaški vladi in parlamentu. Center za reproduktivne pravice in analizirani slovaški think tank sta raziskavo poslala Svetu OZN za človekove pravice. Slovaška vlada se je odločila sprejeti predlog OZN, da povečajo dostop do kontracepcijskih metod za vse ženske, in da to krije javno zdravstveno zavarovanje. Tukaj gre za lep primer instrumentalne rabe politične raziskave, zato dobi evalvacijska študija 4 točke za dejanski politični vpliv (Center for Reproductive Rights 2014).

Vsega skupaj ima raziskava 11 točk.

4.3 Analiza rezultatov

V naslednji tabeli so rezultati izvedenih metaevalvacij.

Tabela 4.2: Rezultati analize evalvacijskih študij

	METODOLOGIJA	VRSTA EVALVACIJE	TRANSPARENTNOST	RABA EVALVACIJE	SKUPNO TOČK
Mirovni inštitut (SLO)	1	2	2	0	5
CRPM (MAK)	2	4	2	2	10
CPS (HUN)	2	4	2	1	9
CDA (SK)	1	4	2	4	11

Po rezultatih sodeč je najboljšo raziskavo v smislu njene praktične vrednosti imela *Calculated Injustice: The Slovak Republic's Failure to Ensure Access to Contraceptives*, ki jo je izvedel slovaški think tank Citizen, democracy and accountability.

Lahko rečemo, da politični vpliv ni zelo odvisen od vrste, transparentnosti in metode evalvacij. Leviton in Hughes (1981) pravita, da poleg same kvalitete evalvacije na njeno posledično rabo vpliva tudi relevantnost tematike v družbi, ki jo evalvacija obravnava in verjemljivost raziskovalnih rezultatov. Zakoni glede uporabe kontracepcij so na Slovaškem zelo sporni, zato je njihova študija imela tak vpliv, kot ga je imela. V Makedoniji je sicer problem enakosti spolov zelo popularna tema, vendar imajo v parlamentu večjo težo težave z zunanjo politiko (Albanija, ime države itd.), zato so lahko teme, ki se navezujejo na človekove pravice, hitro spregledane. Glede na to, da ima slovaška evalvacijska študija manjši potencialni vpliv, vendar največji dejanski vpliv, lahko zavrnamo prvo hipotezo.

Po Weissovi sodeč, bi moral slovenski think tank imeti največji vpliv na rabo evalvacijske študije v praksi, vendar se je izkazalo, da temu ni tako. Višja stopnja demokracije resda omogoča lažjo participacijo nedržavnih akterjev v proces oblikovanja politik, vendar ravno zaradi višje kakovosti demokracije, bodo študije večkrat spregledane. Pri ostalih analiziranih državah je stopnja demokracije sicer manjša kot pri nas, vendar so ravno zaradi večjega prostora za napredek evalvacijske študije dosti bolj opazne. Zato moramo zavrniti tudi drugo postavljeno hipotezo, saj stopnja demokracije ne vpliva na končno rabo evalvacijskih študij.

5 ZAKLJUČEK

Po opravljeni analizi je bilo moč ugotoviti, da bodo politične analize s področja človekovih pravic imele največ vpliva tam, kjer je največ prostora za izboljšanje. Evalvacijski študiji slovaškega in makedonskega think tanka sta imeli največjo rabo, kar se dobro ujema s prejšnjo postavko, vendar ne s postavljeno hipotezo. Sicer tudi Slovenija in Madžarska še vedno zaostajata za zahodnimi evropskimi državami, vendar ne v taki meri kot Makedonija in Slovaška. Ugotovil sem, da uporabljene metodologije, zvrste oziroma vrste in transparentnost evalvacijskih študij nimajo takega vpliva na končno rabo študij. Faktorji kot so relevantnost obravnavanega družbenega problema v določenem družbenem kontekstu in verjemljivost raziskovalnih rezultatov, imajo zelo velik vpliv na

končno rabo evalvacije. Tudi tip think tanka bi lahko vplival na stopnjo vpliva, ki bi ga lahko imel, vendar je vsak izbran think tank neodvisen in ni povezan z nobeno državno stranko.

Politični znanstveniki še zmeraj raziskujejo, kako povečati vpliv posamezne evalvacijske študije. Tudi če imamo neke smernice, ki lahko povečajo končno rabo evalvacijske študije, ne moremo zagotovo trditi, da bodo pri vseh študijah delovale enako. Glede na to, da se je diplomska naloga osredotočila na postsocialistični del Evrope, vse teorije iz literature, ki prihaja iz rok zahodnih avtorjev politične znanosti, verjetno ni mogoče prenesti na think tanke postsocialističnih držav. Vendar s pomočjo Evropske unije think tanki dobivajo tudi tu vedno več veljave in lahko rečemo, da verjetno ne bo več dolgo, ko jih bomo lahko začeli primerjati z njenimi zahodnoevropskimi partnericami.

6 LITERATURA

1. Cassar, Christine M. 2015. *Comparative Report on Integration Monitoring Mechanisms and Indicators*. Dostopno prek: [http://www.pfcmalta.org / uploads / 1 / 2 / 1 / 7 / 12174934 / comparative_report.pdf](http://www.pfcmalta.org/uploads/1/2/1/7/12174934/comparative_report.pdf) (8. junij 2015).
2. Center for Policy Studies. 2015. *About us*. Dostopno prek: http://cps.ceu.hu/about_us (12. januar 2015).
3. Center for Reproductive Rights. 2014. *At U.N. Human Rights Council, Slovakia Announces Plan to Increase Access to Modern Contraceptives*. Dostopno prek: <http://www.reproductiverights.org/press-room/at-un-human-rights-council-slovakia-announces-plan-to-increase-access-to-modern-contraceptives> (14. april 2015).
4. Center for Research and Policy Making. 2015. *About us*. Dostopno prek: http://www.crpm.org.mk/?page_id=8206 (12. januar 2015).
5. Dye, Thomas R. 2008. *Understanding Public Policy*. Englewood Cliffs: Prentice Hall.
6. Feher, Michel, ur. 2007. *Nongovernmental Politics*. New York: Zone Books.
7. Fischer, Frank in Gerald J. Miller, ur. 2007. *Handbook of Public Policy Analysis*. London: CRC Press.

8. Fink Hafner, Danica, ur. 2002. *Analiza Politik*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
9. Grdešić, Ivan. 1987. *Osnove analiza javnih politika*. Zagreb: Fakultet Političkih Znanosti Sveučilišta U Zagrebu.
10. Howlett, Michael in M. Ramesh. 1995. *Studying Public Policy: Policy Cycles and Policy Subsystems*. Oxford: Oxford University Press.
11. Institute for Public Affairs. 2006. *Who we are*. Dostopno prek: <http://www.ivo.sk/3808/en/about-ivo/who-we-are-> (12. januar 2014).
12. James, Simon. 2000. *Influencing Government Policy Making*. Dostopno prek: <http://www.eldis.org/fulltext/ch9james.pdf> (15. april 2015).
13. John, Peter. 2012. *Analyzing public policy*. London: Routledge.
14. Kogovšek, Šalamon. 2012. *A study and Comparison of National Legislation in Slovenia and International Standards Related to Statelessness*. Dostopno prek: <http://www.unhcr-centraleurope.org/si/pdf/aktivnosti-unhcr/zascita-oseb-brez-drzavljanstva/primerjalna-studija-o-skladnosti-slovenske-zakonodaje-z-mednarodnimi-standardi-ki-se-navezujejo-na-brezdrzavljanstvo.html> (14. april 2015).
15. Kostovska, Sanja. 2009. *Achieving Gender Equality in Macedonia*. Dostopno prek: <http://www.crpm.org.mk/wp-content/uploads/2012/03/Achieving-gender-equality-in-Macedonia.pdf> (12. maj 2015).
16. Kustec Lipicer, Simona. 2009. *Vrednotenje javnih politik*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
17. Leviton, Laura C. in Edward Hughes. 1981. Research on the Utilization of Evaluations: A Review and Synthesis. *Evaluation review* 7(5): 525–547.
18. Majchrzak, Ann. 1984. *Methods for policy research*. London: Sage Publications.
19. Mathison, Sandra, ur. 2005. *Encyclopedia of Evaluation*. London: Sage Publications.

20. Messing, Vera. 2014. *Review of Existing Monitoring Mechanisms for the Integration of Migrants in Hungary*. Dostopno prek: <http://cps.ceu.edu/news/2014-09-25/review-of-existing-monitoring-mechanisms-for-the-integration-of-migrants-in-hungary> (14. april 2014).
21. Mirovni Inštitut. 2012a. *O inštitutu*. Dostopno prek: <http://www.mirovni-institut.si/Main/About/si/> (20.december 2012).
22. Pagon, Milan, ur. 2000. *Policing in Central and Eastern Europe. Ethics, integrity, and human rights*. Ljubljana: College of Police and Security Studies.
23. Patton, Michael Quinn. 1991. *How to use qualitative methods in evaluation*. London: Sage.
24. Potůček, Martin, ur. 2003. *Public policy in Central and Eastern Europe : theories, methods, practices*. Bratislava: NISPAcee.
25. Rossi, Peter H. In Mark W. Lipsey. 2014. *Evaluation: A systematic Approach*. London: Sage Publications.
26. Shaw, Ian F in Jennifer C. Greene, ur. 2007. *Handbook of evaluation: policies, programs and practices*. London: Sage.
27. Shotland, Lance R. In Melvin M. Mark, ur. 1958. *Social science and social policy*. Beverly Hills: Sage.
28. Vrbek, Sanja. 2014. *Intervju z avtorjem*. Ljubljana, 20. junij.
29. Weimer, David Leo. 2011. *Policy analysis*. Boston: Longman.
30. Weiss, Carol H, ur. 1992. *Organisations for Policy Analysis: Helping Government Think*. Newbury Park: Sage Publications.
31. Weiss, Carol H. 1998. *Evaluation : methods for studying programs and policies*. Upper Saddle River: Prentice Hall.

32. Zampas, Christina in drugi. 2011. *Calculated Injustice. The Slovak Republic's Failure to ensure Access to Contraceptives*. Dostopno prek: http://www.diskriminacia.sk/sites/default/files/Calculated_Injustice_2011.pdf (14. april 2015).

PRILOGA

PRILOGA A:

VPRAŠANJA ZASTAVLJENA SANJI VRBEK:

1. I have read that the project was funded by The European Union. Would you please specify which specific institution or organisation of EU funded this project? How did the project start?
2. When you set out to start this project, what was the overall goal of this publication?
3. Did it have any effect in the Macedonian legislative and executive branches? Was there any visible policy influence of this publication?

ODGOVORI AVTORICE:

1. The project was financed through the European Instrument for Democracy and Human Rights EIDHR- it is an instrument administrated locally by the Delegation of the European Commission in Macedonia. One of the main CRPM objectives is gender equality, and the organization has conducted many activities, in particular analyses and policy briefs tackling this issue. Therefore, when the call for proposals was launched and one of its lots was gender equality, it was logical for us to apply with a project. At that time we had assessed that gender analyses of different societal

problems is lacking so we have seen a challenge to contribute in this aspect. We have identified 7 policy areas, which not only lacked gender based approach, but lacked basic gender data.

2. The idea was to fill in the noted gap of lack of information and gender data in the seven identified policy areas. Moreover, its long term objective was to set higher standards and a good practice, in terms of application of the gender based approach as inevitable part of every policy analysis and every decision making process.

3. Unfortunately it did not have direct effect, in terms of accepted policy recommendations. But, this is not very surprising in a highly politicized, patriarchal and conservative context as the Macedonian is, where the process of the decision making goes top-down and where emancipatory gender policies are not very attractive to be pursued by the political actors. However, we hope that we had at least some indirect influence on the political actors in terms of raising their awareness of the importance of the gender issues. We have organized many trainings regarding gender mainstreaming and gender budgeting with woman Members of Parliament and representatives of the local self-government, where some of the findings of this publication have been used as examples of discriminatory practices based on gender.